

MISCEL·LÀNIA

TESTIMONI

La conversió de Manuel García Morente

Dr. Josep Maria Montiu de Nuix¹

*Véante mis ojos, dulce Jesús bueno, véante mis ojos,
muérame yo luego*

(Sta. Teresa de Jesús)

Cada vegada que combrego, m'entren ganes de morir

(Manuel García Morente)

Introducció²

Segons Antonio Millán Puelles, molt il·lustre filòsof catòlic, Morente ha estat “un dels pensadors espanyols més insignes i representatius de la primera mitat del segle XX”.

Morente, molt intel·ligent, ha destacat molt en filosofia. Un gran desencert seu, fou, ja des de molt jove, abandonar la religió catòlica. Visqué així fins pocs anys abans de la mort.

L'any 1934, per exemple, el *leitmotiv* de la seva filosofia era ser una eina per construir la saviesa, independentment de Déu, i també un instrument per construir la societat, sense que Déu hi tingués res a veure.

Segueixen alguns exemples de pensaments seus de quan no creia. En una ocasió en què se li ocorregué pregar, ho rebutjà com ¡nècia puerilitat!, demència! Per a ell, ¡resar era neciesa, demència! Quan li va passar pel cap que pogués existir una Providència, ho rebutjà, ofegant ràpidament aquesta idea. És a dir, va matar i va assassinar aquesta idea. Ja es veu que tenia errors importants pel que fa referència a Déu, i, també, de si Déu podia relacionar-se amb el món i amb els homes. Al mateix temps, apreciava els valors ètics. Així, per exemple, aquest catedràtic universitari d'ètica, tenia una gran admiració pel seu gendre,

perquè sabia que havia arribat al matrimoni en perfecte estat de puresa. Per a Morente, Crist era només un home. Però, en ell admirava que havia estat el creador del valor “amor”. En fi, per a ell, ètica, sí; religió sobrenatural, no. Perquè creia que la fe era quelcom irracional i que el savi era un home per a qui totes les coses tenien una explicació exclusivament natural, sense la fe.

Però, Morente, es convertirà. En la seva conversió destaquen especialment dos moments: la conversió de la seva voluntat, que és quan comença a creure en la divinitat de Crist, i, poc després, una vivència personal, d'amor de Crist, que denominà el Fet extraordinari. Els dos fets es troben narrats en un llibre seu, titulat precisament “El Hecho extraordinario”³. En cert sentit, aquesta breu obra seva, escrita com una carta, em sembla la seva obra mestra. Monsenyor Munilla, l'any 2019, va publicar una llista de llibres que ell recomanava llegir, entre ells s'hi trobava aquest.

Morente ha de ser vist sobretot com un convers. Només després de la seva conversió, la seva vida i la seva obra arribaran a la maduresa.

Conversió

Morente -exiliat durant la guerra civil-, passà per situacions límit. Així, caigué en considerar la possibilitat de suïcidar-se. Però, adonant-se que així no solucionaria res, no ho va fer. Trobant-se en aquesta situació tan complicada, decidí, per descansar una mica, escoltar la radio. Estaven emetent música clàssica. Escoltà diverses obres, entre elles un tros de “La infància de Jesús” de Berlioz. Encara que Morente rebutjava que hi pogués haver una religió revelada, escoltà la música. De fet, era un gran apassionat de la música clàssica. La bellesa d'aquesta obra de Berlioz, aconseguí entusiasmar aquest gran amant de la música. Així, a dins seu arribaren diverses imatges religioses. Així, tingué una imaginació de Crist, que, a la vegada que, era a la creu, –abraçant la humanitat que sofria–, pujava cap al cel. Això tingué un efecte fulminant sobre ell, matà les seves idees anteriors i la seva mentalitat, donant-li la certesa total que Crist era vertader Déu. També es va adonar que Déu és misericordiós. Aquest efecte fulminant fou una gran gràcia de Déu. Aquest va ser el moment de la conversió de la seva voluntat. Ha arribat a creure en el Déu de la fe, Crist. A aquest fet seguien diverses reflexions. Concloué que la perfecció de la llibertat humana consisteix a abraçar la voluntat divina. A creure en Crist, seguí: resar-li, estimar-lo, lliurar-li la voluntat i tenir molta pau.

L'esdeveniment, o Fet extraordinari

La nit mateixa de la seva conversió tingué lloc l'esdeveniment denominat el Fet extraordinari, que ara descriuré.

Morente, poques hores abans de la seva conversió, havia cregut que Crist

només era un home, un cadàver. Morente, –el prestigiós intel·lectual no creient, l'home de la Institució Lliure d'Ensenyança, el millor deixeble de José Ortega y Gasset, el catedràtic més jove de la universitat espanyola, el gran degà de la Universitat Central de Madrid–, tenia, però, ara, davant seu, en la seva habitació, a Crist. “Hi era Ell”. I, és clar que, Morente, es va quedar de pedra, petrificat, garratibat, com hipnotitzat.

Però, deixem-li la ploma, perquè ens descrigui l'esdeveniment o Fet extraordinari: “No sé quant temps vaig estar immòbil com hipnotitzat davant de la seva presència. Si sé que no m'atrevia a moure'm i que hauria desitjat que tot allò -Ell allí- durés eternament, perquè la seva presència m'inundava de tal i tan íntim goig que res no és comparable al delit sobrehumà que jo sentia. Era com una suspensió de tot el que en el cos pesa i gravita, una subtileza tan delicada de tota la meva matèria que es diria que no tenia corporeïtat, com si m'hagués transformat en un sospir o zèfir o hàlit. Era una carícia infinitament suau, impalpable, incorpòria, que venia d'ell i que m'embolcallava i em sustentava en suspens (“en vilo”), com la mare que té el nen als braços. Però, sense cap sensació de tacte”.

El Fet extraordinari: amor, bellesa, alegria

En aquest esdeveniment, el Fet extraordinari, hi ha com un tríptic: amor, bellesa, alegria.

Ara, Morente, sent Crist com Aquell que l'està estimant. Se sent embolcallat d'immens amor, sota l'afecte d'una carícia (cf. Is. 66), més allà de tot límit o infinitament suau, carícia maternal (cf. Is. 49), com en braços de la seva mare (cf. Ps. 130, 2) – o com diria Teresa de Jesús: li sembla que quedi suspesa en aquells braços divins-.

Morente sentia a Crist com aquell que tant el fascinava. Com diria Plató, era un mar de bellesa. O millor, quelcom inefable. Com, per a Adolf Reinach, allò era viure en el que és meravellós. Morente, va quedar immobilitzat: no s'atrevia a bellugar-se. Santa Teresa de Jesús, deia: “no s'atrevia a bellugar”, “no sentir ni veure ni entendre sinó allò en què l'ànima aleshores s'està ocupant, que és poder tractar amb Déu a soles”.

Morente, digué: res és comparable al delit sobrehumà que jo sentia. Morente, com C. S. Lewis, se sentia captivat per l'Alegria. Com diria Pascal, en “El Memorial”: alegria, alegria, alegria, llàgrimes d'alegria. Morente entenia Crist com qui li donava el màxim goig i felicitat. Santa Teresa de Jesús, la gran, deia: “El amor de Jesús es sobre todos los deleites y sobre todos los contentos”, “deleite sobre deleite”, “siéntese grandísimo deleite en el cuerpo y grande satisfacción en el alma”.

En aquesta vivència de Morente, és Crist i el seu amor l'únic que absorbeix, polaritza, i atreu, la seva atenció. Això recorda una mica algunes expressions de santa Teresa i de sant Joan de la Creu: tota la creació és no res, res d'aquí baix em satisfà, és un morir gairebé del tot a les coses del món, Déu ho és tot. “(...) amb aquesta presència teva, que m'ha ferit d'amor, no solament m'has arrancat de totes les coses, fent-me estrany a elles, sinó que m'has fet sortir de mi mateix i m'has elevat cap a tu, ara que ja em trobo deslligada per llançar-me a tu”.

Morente, l'endemà de l'esdeveniment, o Fet extraordinari, com correspondència d'amor a Crist, decidí lliurar-se a Crist com a sacerdot. Serà sacerdot!

Tipus de vivència del Fet

Morente, caracteritzà així la seva vivència: ha estat una percepció sense sensacions; una percepció per l'ànima sola, sense auxili de cos condicionant; una intuïció de presència desproveïda de tota condicionalitat corpòria (sensació); una percepció purament espiritual. En fi, una percepció purament espiritual de Crist, “*sine corpore interposito*”.

Segons les qüestions 171-174 de la “Suma Teològica” del Doctor Angèlic, la principal comunicació sobrenatural de la veritat intel·ligible i sobrenatural és la que es dona quan es comunica aquesta veritat de manera purament intel·lectual, sense visió imaginària. Per sant Tomàs, les experiències místiques purament espirituals són les més importants.

Ara bé, l'esdeveniment, o Fet extraordinari, ha estat una experiència mística, i ha sigut purament espiritual. Ha estat, doncs, quelcom molt destacat.

Després de la conversió

La seva conversió ha estat una conversió de la voluntat. Conversió que poc després ha estat confirmada per l'esdeveniment, o Fet extraordinari. A això ha seguit la decisió de ser sacerdot. La conversió de l'enteniment, però, serà de mica en mica, i durarà des de quan es va convertir la seva voluntat fins a la seva mort.

L'esdeveniment, o Fet extraordinari, o sigui, aquesta presència amorosa de Crist, passarà a ser el tresor de la seva ànima, l'encant del seu cor i l'amor de la seva vida, el lloc del seu cor, l'esfera de la seva vida, el seu lloc existencial, la seva atmosfera, el pla cristològic en el qual ha estat servida la seva vida. Per Morente, Crist serà la seva vida, el seu amor, el seu tot. Sempre estava enamorat de Crist. Vivia en l'esfera de Crist. Crist era l'amor de la seva vida

Testimonis de bisbes i d'intel·lectuals

L'Església, a l'arquebisbe José María García Lahiguera, Venerable, li ha reconegut haver viscut totes les virtuts en grau heroic. Va ser director espiritual de Morente. De Morente va afirmar: va ser "sacerdot sant, enamorat de Crist, al servei de l'Església i de les ànimes".

El destacat tomista Monsenyor Leopoldo Eijo y Garay, que va ser el Bisbe del sacerdot Morente, digué: Morente, "En el presbiteri ha estat alta i viva flama de llum i de caritat", "no sabrà viure sinó per Jesús", "(...) Déu l'ha cridat a Ell quan vivia en la culminació del seu fervor; de les amoroses emocions de l'altar se l'ha emportat a la beatitud del Cel", "la seva ànima es trobava en un grau màxim de fervor, (...) madura per al cel".

L'acadèmic Manuel Guerra Gómez, savi sacerdot, que va ser president de la Facultat de Teologia del Nord d'Espanya, seu de Burgos, ha escrit el llibre "Conversión y santidad de un intelectual: Manuel García Morente". A la revista científica d'aquesta Facultat ha publicat la monografia "San Manuel García Morente".

"Després d'estudiar i de pensar el que ha estat l'obra de Morente i conèixer la seva vida, no m'estranyaria que aviat l'Església el beatifiqués, i seria així actual pel culte, que es mereixeria llavors aquest laic exemplar en tots sentits" (Eudald Forment Giralt, catedràtic de metafísica de la Universitat de Barcelona, acadèmic ordinari de l'Acadèmia Pontifícia de Sant Tomàs (Roma), exdirector mundial de la Societat Internacional Tomàs d'Aquino).

Conclusió

Com expert en la vida i en el pensament de Morente, i també en causes dels sants, remarcaria el que segueix. El pas de Morente de no creient al punt

diametralment oposat. El canvi del seu cor, i el de la seva mentalitat, que fou grandíssim, quasi increïble, i rapidíssim. Segons Julián Marías, Morente, abans de la seva conversió, quant a l'art d'ensenyar, era, per aquell temps, el mestre més destacat de la Facultat de Filosofia de la Universitat de Madrid. Sempre fou un gran professor. Esdevingué filòsof catòlic, tomista. Va reconèixer la veritat i la superioritat de la fe. Va ser un gran enamorat de Crist! Va tenir una vessant mística. Va ser sacerdot exemplar, molt humil, obedient al seu bisbe, fidel a la doctrina catòlica. Per tot això, penso que la introducció de la seva causa de beatificació i de canonització seria una gran alegria.

¹ Prevere

² En aquest escrit abreviaré Manuel García Morente per Morente.

³ GARCÍA-MORENTE, M. *El Hecho extraordinario*, Homo Legens, Madrid (3) 2023, 223 pàg. (Estudi introductori del catedràtic Manuel Guerra Gómez; dos epílegs: un, del catedràtic Eudald Forment Giralt; l'altre, del Dr. Josep Maria Montiu de Nuix).